1. Автомонов П.П. Художньо-тематичне оформлення школи: Навчально-методичний посібник. – К.: Рад. шк., 1986. – 71 с.: ил.

2. Антонович Е.А. Декоративно-прикладне мистецтво: Навч. посібник для студентів пед. ін-тів. – Львів: Світ, 1992. – 272 с.

3. Борев Ю.Б. Эстетика. Изд.2-е. М., Политиздат,1975. – 400 с.

4. Дубовик Л.П. Навчальний посібник до спецкурсу "Основи естетики шкільного інтер'єру": Для студентів спеціальності 7.010 103 ПМСО. Трудове навчання. – Херсон: Видавництво ХДПУ, 2002. – 108 с.

5. Жоголь Л.Е. Декоративное искусство в современном интерьере. – К.: Будівельник, 1986. – 193 с.

6. Майба Ліна. Малярство Анастасії Рак // Народне мистецтво. 1998. – № 1 – 2. – С. 14 – 15.

7. Сколоздра Іван. Живопис на склі: Альбом / Автор-упорядник В.П. Откович. – К.: Мистецтво, 1990. – 120 с.: іл.

8. Шпикалова Т.Я. Народное искусство на уроках декоративного рисования: Пособие для учителей. – 2-е изд.,доп. и перераб. – М.: Просвещение, 1979. – ил.

Стаття надійшла до редакції 27.10.2010

УДК 008:373.13

Аліна Марченко, *асистент кафедри технологій та інтелектуальної власності Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка*

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

У статті розглянута проблема дефініції поняття "інформаційна культура", подані основні етапи формування даного феномену у студентів вищих навчальних закладів, окреслено передумови виникнення інформаційної культури.

Ключові слова: *інформаційна культура, інформаційно-комунікаційні технології, інформація, компоненти інформаційної культури.*

В статье рассмотренная проблема дефиниции понятия "информационная культура", поданные основные этапы формирования данного феномена у студентов высших учебных заведений, очерчены предпосылки возникновения информационной культуры.

Ключевые слова: *информационная культура, информационно-коммуникационные технологии, информация, компоненты информационной культуры.*

In the article the considered problem of definition concepts "informative culture", given the basic stages of forming of this phenomenon for the students of higher educational establishments, pre-conditions of origin of informative culture are outlined.

Key words: *informative culture, of informatively-communication technologies, information, component of informative culture.*

Постановка проблеми. В XXI столітті інформація стає основною культурною цінністю. Вона утворює культурний феномен інформування людини для якого характерним є перетворення отриманої інформації в знання. Так як інформація є інструментом для отримання знань людиною, то і його підбір визначається свободою вибору людини. Для того, щоб отримати ґрунтовні знання з потоку інформації, що надходить, необхідно цього прагнути, потрібно володіти базовими знаннями до яких можна додати нові. Проблема використання всіх знань людства в якості інформації є однією з ключових у розумінні сутності процесу утворення та використання інформаційних ресурсів.

У соціокультурній діяльності під поняттям інформації мають на увазі знання та розуміння культурних значень. Поява новітніх інформаційних технологій сприяє підвищенню поінформованості суспільства в декілька раз, радикально змінюючи об'єм та глибину знань, а разом з ними і рівень культури в цілому. Інформаційна культура людей у цілому стає визначальним фактором їх трудової діяльності. Становлення інформаційної культури відбувається в повсякденній діяльності під впливом зовнішніх факторів. Даний процес можна структуризувати, посилювати при цілеспрямованому розвитку інформаційної культури особистості шляхом навчання та виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день, не зважаючи на велику кількість публікацій, дисертацій та доповідей на науково-практичних конференціях, що присвячені

© А. Марченко, 2010

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

проблемі формування інформаційної культури особистості та суспільства в цілому, не існує єдиного підходу до розв'язання даної проблеми. Питання, пов'язані з інформаційною культурою, стали об'єктом дослідження сучасних українських учених, що є представниками різних наук, зокрема філософії (Н.Г. Джинчарадзе, С.Й. Вовканич, М.П. Недюха), педагогіки (І.М. Смирнова, О.І. Шиман, М.Г. Коляда та ін.), інформаційного права (Р.А. Калюжний, Н.Б. Новицька), інформатики (Н.В. Морзе, В.Ю. Биков). Проте зазначена концепція є, на нашу думку, одним з прикладів наукових проблем, комплексне дослідження котрих передбачає залучення значних міждисциплінарних ресурсів.

Мета роботи. Проаналізувати підходи до інтерпретації поняття інформаційна культура у різних дослідників, виділити схоже та відмінне у визначеннях спеціалістів комп'ютерних та інформаційних наук, педагогів та соціологів; конкретизувати особливості формування інформаційної культури.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні є всі підстави говорити про формування нової інформаційної культури, яка повинна стати елементом загальної культури людства. Якщо роздивлятись поняття питань культури з погляду сучасності, то насамперед вони пов'язані із самовизначенням народів (зокрема людини) та їх мовним розвитком (як засоби спілкування) [8, 39]. У зв'язку з цим інформаційну культуру в нових формах її передачі, зокрема в навчанні, можна розуміти, як систему з чотирьох базових компонентів, а саме:

- Культури організації подання інформації.
- Культури сприймання та користування інформацією.
- Культури використання новітніх інформаційних технологій (НІТ).
- Культури спілкування через засоби НІТ.

Два останні компоненти формують так званий мережевий етикет.

Концепція "інформаційна культура" розглядається переважно у зв'язку з теорією інформаційного суспільства, зокрема як одна з умов існування особистості в новому інформаційному суспільстві. Отже, є підстави розглядати існування взаємозв'язку між рівнем розвиненості інформаційної культури сучасної особистості та її досягненнями в тій чи іншій галузі суспільної діяльності, а саме певну зумовленість останніх рівнем інформаційної культури особистості [3, 18 – 20].

Слід зазначити, що інформаційна культура особистості розглядається українськими вченими з позицій різних концепцій та систем, а саме: як складова частина професійної культури фахівця, як система метазнань, як елемент загальної культури, як одна з базових складових інформаційно-технологічної культури, як соціальний захист особистості в інформаційному світі, як одна з комунікативних якостей, що входять до структури педагогічної культури, як один з найвагоміших факторів, що впливають на рівень інноваційної культури студентів ВНЗ, як одне із завдань інформатизації освіти.

Основою інформаційної культури можуть стати знання про інформаційне середовище, закони його функціонування, уміння орієнтуватися в інформаційних потоках. Розвиток інформаційної культури формує в усіх країнах групи людей, що духовно об'єднані спільністю розуміння тих проблем, в рішенні яких вони задіяні. Інформаційна культура органічно входить до реальної тканини суспільного життя, додаючи їй нової якості. Вона призводить до зміни багатьох соціально-економічних, політичних і духовних уявлень, вносить якісно нові риси до складу життя людини. На думку вчених, поки інформаційна культура є ще показником не загальної, а, скоріше, професійної культури, але в майбутньому має стати важливим чинником розвитку кожної особистості [4, 234].

Що людина бере з інформаційної мережі, визначається не стільки освітнім рівнем, скільки її культурою та вихованням. Саморозвиток виступає як початок і подальше вдосконалення процесу керування розвитком особистості. Інформація в цьому процесі відіграє роль ланки між відомим і невідомим, що дуже важливо для сприймання її в цілому і для формування навичок критичного мислення.

Нині існує велика кількість визначень інформаційної культури. У даному випадку доцільно розглянути визначення, подане в двох аспектах.

У вузькому сенсі слова це – оптимальні засоби маніпулювання зі знаками, даними, інформацією та подання їх зацікавленому споживачу для рішення теоретичних і практичних задач; механізми вдосконалення технічних середовищ виробництва, зберігання і передачі інформації; розвиток системи навчання, підготовки людини до ефективного використання інформаційних засобів та інформації.

Інформаційна культура в широкому сенсі – це сукупність принципів і реальних механізмів, що забезпечують позитивні взаємодії етнічних і національних культур, а також сполученість у загальному досвіді людства [7, 32]. Більш повне

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

визначення було надано М.І. Жалдаком при дослідженні системи підготовки вчителя. Основи інформаційної культури мають методологічний, світоглядний, загальноосвітній та загальнокультурний характер, що проявляється в процесі використання в загальній практиці універсальних процедур пошуку, обробки та представлення інформації на базі відповідної системи наукових понять, принципів та законів, як необхідних факторів системно-цілісного пізнання та відображення об'єктивної реальності, а також пов'язаного з такою системою фактографічного матеріалу (бази даних, бази знань тощо). Вони повинні формуватися в процесі вивчення комплексу всіх навчальних дисциплін.

Оволодіння інформаційною культурою – це шлях універсалізації якостей людини, що сприяє реальному розумінню людиною самої себе, свого місця і своєї ролі в суспільстві. Велику роль у формуванні інформаційної культури грає освіта, що повинна формувати фахівця інформаційного співтовариства, виробляючи у нього такі навички та уміння: диференціації інформації, виділення значущої інформації, вироблення критеріїв її оцінки, перероблення інформації та її використання [2, 252 – 255].

Інформаційна культура налічує тисячоліття. Початком її історії логічно визнати момент зміни формального відношення до сигналу ситуації, властивого тваринному світові, на змістовне, властиве винятково людині. Обмін змістовними одиницями став основою розвитку мови. До появи писемності становлення мови викликало до життя гаму вербальних методик, породило культуру звернення зі сенсом і текстом. Письмовий етап концентрувався навколо тексту, який містив у собі всю різноманітність усної інформаційної культури.

Інформаційну культуру людства в різні часи зворушували інформаційні кризи. Одна з найбільш значних інформаційних криз призвела до появи писемності. Усні методики збереження знань не забезпечували повної цілісності обсягів інформації, тому фіксація інформації на матеріальному носієві породила новий період інформаційної культури – документальний. До її складу ввійшла культура спілкування з документами: культура витягу фіксованого знання, культура кодування і фіксації інформації; культура документографічного пошуку. Оперування інформацією стало легшим, зазнав змін образ мислення, але усні форми інформаційної культури не тільки не втратили свого значення, а й збагатилися системою взаємозв'язків з письмовими.

Чергову інформаційну кризу викликали до життя комп'ютерні технології, що модифікували носії інформації та автоматизували деякі інформаційні процеси [1, 12].

Сучасна інформаційна культура зібрала в собі всі свої попередні форми та з'єднала їх в єдиний засіб.

Вона є особливим аспектом соціального життя і виступає як предмет, засіб та результат соціальної активності, що відбиває характер та рівень практичної діяльності людей. Це результат діяльності суб'єкту та процес збереження створеного, а також розповсюдження та споживання об'єктів культури.

Як відзначається в роботі, нині створюється база для формування протиріччя між категорією індивідів, інформаційна культура яких є під впливом інформаційних технологій і відбиває нові зв'язки і відношення інформаційного суспільства, та категорією індивідів, інформаційна культура яких визначається традиційними підходами. Це створює різні рівні якості інформаційної культури при однакових витратах сил та часу, що призводить до об'єктивної неспроможності, пов'язаної зі зниженням можливостей творчого прояву одних суб'єктів у порівнянні з іншими.

Інформаційна культура може розглядатися як складова частина загальної культури, орієнтована на інформаційне забезпечення людської діяльності. Інформаційна культура відображає досягнуті рівні організації інформаційних процесів та ефективності створення, збирання, зберігання, опрацювання, подання і використання інформації, що забезпечують цілісне бачення світу, його моделювання, передбачення результатів рішень, які приймаються людиною [5, 21 – 23].

Можна виділити інваріантну підмножину знань, умінь і навичок, якими повинні оволодіти всі користувачі комп'ютера.

У результаті вивчення інформатики та використання засобів ІКТ при вивченні різних навчальних предметів у студентів мають бути сформовані основні компоненти інформаційної культури [6, 12 – 15]:

1. Розуміння сутності інформації та інформаційних процесів, їх ролі в пізнанні навколишньої дійсності та творчої діяльності людини, в управлінні технічними і соціальними процесами, в забезпеченні зв'язку живого із зовнішнім оточенням.

2. Розуміння проблем подання, оцінювання і вимірювання інформації, її сприймання і розуміння сутності формалізації суджень, зв'язку між змістом та формою, ролі інформаційного моделювання в сучасній інформаційній технології.

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

Вивчення питань опрацювання інформації та її сутності потребує необхідності засвоєння понять знака, символу, алфавіту, мови, письма, носія інформації, повідомлення, каналу зв'язку (з'ясування зв'язку між повідомленнями та інформацією).

При цьому важливо знати, що немає остаточної відповіді на питання про те, що таке інформація. Тому необхідно діалектично підходити до питання про кількість інформації, враховуючи взаємозв'язок і взаємоперетворення інформації і шуму, суб'єктивний характер цінності інформації, принципову неможливість універсальної оцінки кількості інформації. Доцільним є ознайомлення із синтаксичним і семантичним підходами до вимірювання інформації, а також з обмеженістю цих підходів.

3. Розуміння сутності неформалізованих, творчих компонент мислення.

4. Уміння добирати і формулювати мету, здійснювати постановку задач, висувати гіпотези, будувати інформаційні моделі досліджуваних процесів і явищ, аналізувати їх за допомогою засобів ІКТ та інтерпретувати отримані результати, систематизувати факти, осмислювати і формулювати висновки, узагальнювати спостереження, передбачати наслідки рішень, що приймаються, дій щодо їх реалізації, та вміти їх оцінювати.

5. Уміння добирати послідовність операцій і дій у професійній діяльності, розробляти програму спостереження, досліду, експерименту.

6. Володіння знаряддєвими застосуваннями комп'ютера, системами опрацювання текстової, числової і графічної інформації, баз даних знань, предметно-орієнтованими прикладними системами, системами телекомунікацій.

7. Розуміння сутності штучного інтелекту.

Для аналізу досліджуваних процесів і явищ важливим є вміння розумно використовувати сучасні інформаційні технології (бази даних, бази знань, системи штучного інтелекту, експертні, системи відеотексту, телематики, інформаційні й інші засоби зберігання, опрацювання, передавання і подання інформації). При цьому суттєвим є наявність умінь упорядковування, систематизації, структурування даних і знань, розуміння сутності інформаційного моделювання, способів подання даних і знань – таблиці, тексти, тезауруси, семантичні мережі, фрейми, правила логічного виведення тощо.

Важливим є також розуміння того, що автоматизовані інформаційні системи необхідні для розв'язування далеко не всіх задач.

8. Уміння адекватно формалізувати наявні у людини знання і адекватно інтерпретувати формалізовані описи, дотримуватися належної рівноваги між формалізованою і неформалізованою складовими.

9. Важливою складовою інформаційної культури є володіння основами алгоритмізації. Зважаючи на це, після ознайомлення з основними напрямами застосування комп'ютера як знаряддя діяльності доцільно розглянути принципи побудови алгоритмів (метод покрокової деталізації "зверху вниз") та основні базові структури алгоритмів, при необов'язковому вивченні будь-якої процедурно-орієнтованої чи декларативної мови програмування.

Усі вказані поняття мають загальнонауковий характер і тією чи іншою мірою розглядаються та застосовуються під час вивчення основ усіх предметів.

Безумовно, програмування посідає важливе місце в інформатиці. Однак слід враховувати, що масовий користувач інформаційними технологіями вже сьогодні і в подальшому буде не програмуючим. Тому програмування слід розглядати як частину професійної підготовки і діяльності програмістів, воно не є обов'язковим компонентом інформаційної культури педагога і учнів, особливо з гуманітарним нахилом підготовки і навчання.

10. Однією з основних складових інформаційної культури людини є здатність підкоряти свої інтереси тим нормам поведінки, яких необхідно дотримуватися в інтересах суспільства, свідоме прийняття всіх тих обмежень і заборон, які виробляються колективним інтелектом.

Суттєвою складовою інформаційної культури є здатність людини (що володіє необхідним інструментарієм) передбачати результати вчасних дій, розуміти те, що цей інструментарій (комп'ютерні технології) є продуктом колективного розуму і не лише надає додаткові можливості, а й накладає певні обмеження на діяльність користувача. З іншого боку, помилки, або навмисні непродумані дії (наприклад уведення вірусу) можуть звести нанівець працю багатьох людей, результат якої не завжди можна відновити.

Висновки. З цього випливає, що кваліфікованому користувачеві насамперед необхідно вільно оцінюватися у своїй предметній галузі, інакше він не зможе ефективно вибирати і формулювати цілі, ставити задачі, будувати моделі досліджуваних процесів і явищ, правильно інтерпретувати одержані результати, ефективно використовувати нові інформаційні технології у професійній діяльності, підтримувати необхідний рівень знань.

Указані компоненти інформаційної культури мають загальноосвітнє і загальнокультурне

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com

значення. Вони характеризують мінімальний обсяг знань, умінь та навичок у галузі інформаційних технологій і повинні формуватися з урахуванням специфіки спрямованості навчання.

Отже, українські науковці з огляду на багатоаспектність поняття "інформаційна культура" пропонують широкий спектр визначень та шляхів виховання інформаційної культури, що базуються на актуальних для сучасної особистості знаннях та цінностях.

Виховання інформаційної культури може мати місце на усіх рівнях системи освіти за умови врахування потреб та специфіки учасників освітнього процесу.

1. Баловсяк Н.В. Історико-педагогічний аналіз виникнення поняття "інформаційна компетентність" / / Матеріали III МНПК "Динаміка наукових досліджень – 2004". – Дніпропетровськ, 2004. – Том 25. – С. 12.

2. Безручко Н.І. Інфомаційна культура та формування особистості // Бібліотека. Інформація. Суспільство. – К., 1998. – С. 252 – 255.

3. Гендина Н.И. Информационная грамотность или информационная культура: альтернатива или единство: доклад на ИФЛА-2004 / Н.И. Гендина // Школьная библиотека. – 2005. – №3. – С. 18 – 24.

4. Информационная культура личности: Прошлое, настоящее, будущее: Тез. докл. междунар. науч. конф. Краснодар-Новороссийск, 11 – 14 сент. 1996. – 490 с.

5. Минкина В.А., Брежнева В.В. Формирование информационной культуры личности // Мир библиографии. – 1998. – № 4. – С. 21 – 23.

6. Моргенштерн Н.Г. Информационное общество: функции, каналы, библиографическое слежение // Мир библиографии. – 1998. – №1. – С. 12 – 15.

7. Парламентські слухання з розвитку інформаційного суспільства в Україні 21 вересня 2005 року. – К., 2005. – 64 с.

8. Чорна С.С. Компоненти педагогічної культури викладача вищого навчального закладу / С.С. Чорна. – 2000. – 122 с.

Стаття надійшла до редакції 27.10.2010

УДК 004:7.012:[378.22]

Тетяна Батієвська, *асистент кафедри образотворчого мистецтва, аспірант кафедри соціальної і корекційної педагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка*

ВИВЧЕННЯ ОСНОВ КОМП'ЮТЕРНОГО ДИЗАЙНУ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Стаття присвячена питанню вивчення основ комп'ютерного дизайну у межах визначеної навчальної дисципліни як одного з напрямків практичного розв'язання проблеми проектування навчального процесу на основі інформаційних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Ключові слова: *комп'ютерний дизайн, інформаційні технології, фахова підготовка, майбутні вчителі образотворчого мистецтва.*

Статья посвящена вопросу изучения основ компьютерного дизайна в пределах определенной учебной дисциплины как одного из направлений практического решения проблемы проектирования учебного процесса на основе информационных технологий в процессе профессиональной подготовки будущих учителей изобразительного искусства.

Ключевые слова: *компьютерный дизайн, информационные технологии, профессиональная подготовка, будущие учителя изобразительного искусства.*

The article is devoted to the question of study the basis of computer design within the determined educational as one of the directions of the practical solving the problem of the projecting the educational process on the base of information technologies in the process of professional preparation of the future teachers of Arts.

Key words: *computer design, information technologies, professional preparation, future teachers of Arts.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Інтеграція України у світовий освітянський простір та нинішні глибокі перетворення, що відбуваються у вітчизняній системі освіти й науки, зумовлюють необхідність удосконалення та переорієнтації на сучасних засадах системи підготовки майбутнього вчителя, який був би здатним здійснювати освітню діяльність на високому професійному рівні, гідно конкурувати на сучасному ринку праці та послуг. Водночас поряд з тенденцією широкого осучаснення та інноватизації професійної освіти постає питання про необхідність збереження самобутності та унікальності української культури в стрімкому потоці суспільних та освітніх реформ. Отже, в

© Т. Батієвська, 2010

This document was created using SOLID CONVERTER PDF To remove this message, purchase the product at www.SolidDocuments.com